25.02.2004
curs 15

Natura sau calitatea supraeului feminin
Datorita modului in care ia sfarsit complexul Oedip feminin (foarte lent) supraeul feminin este mult mai putin riguros decat supraeul masculin.

Dezvoltarea psihosexuala a copilului

Urmatoarea etapa: **stadiul de latenta**

In general aceasta etapa se desfasoara intre 5-6 ani si inceputul pubertatii (10-12 ani) si este o perioada caracterizata de diminuarea activitatii specifice sexualitatii infantile, pe de o parte de o consolidare a dimensiunii estetice, sociale, a pesonalitatii si , in ceea ce priveste relatiile cu rudele apropiate de o dimensionare a tandretii in raport cu dimensiunea senzuala.
Concluzie: se consolideaza achizitiile de socializare a instinctelor, se adauga noi achizitii estetice, senzuale.
In acea perioada se produce uitarea gandurilor, evenimentelor care au avut loc pana la 5 ani (amnezie infantila).

Urmatoarea etapa: **pubertatea**

Aduce modificari definitive ale sexualitatii umane si anume in ceea ce priveste ***obiectul sexualitatii***, acesta devine acum orientat spre o persoana de sex opus si in legatura cu aceasta, in ceea ce priveste *scopu*l sexualitatii adulte, acesta este cel putin potential *reproducerea.* Sexualitatea devine obiectuala si abandoneaza aspectele autoerotice, placerea genitala legata de reproducere devine dominanta. Activitatile si manifestarile specifice sexualitatii infantile vor fi subordonate activitatii sexuale adulte, genitale si orientate spre reproducere, ele functionand ca placere preliminara care introduce activitatea genitala.

Sursele teoriei freudiene:

A fost elaborata pe baza unei serii de fapte care ar consta in:

- Principala sursa a lui Freud este propria ***experienta psihanalitica***, care a fost axata pe abordarea nevroticilor. In studierea inconstientului nevroticilor freud a gasit toate elementele care i-au permis sa elaboreze aceasta teorie despre sexualitatea infantila.
- Sexologia vremii adunase o multime de fapte iar Freud a folosit in buna masura ***date din sexologia epocii***.
- ***Psihanaliza copilului:*** daca in psihanaliza adultului viata psihica a copilului este studiata indirect incercand sa se treaca dincolo de stadiile de rezistenta, in psihanaliza copilului stadiul incipent permite acces direct la trairile si fantasmele copilului de la varste mici. (Melanie Klein este cea mai de seama precursoare a acestui curent). Principalele descoperiri ale Melaniei Klein se datoreaza analizei propriilor copii.
- ***Observarea stiintifica a copilului mic***: exista o multime de controverse despre evaluarea observarii stiintifice a copilului mic. Cei care pledeaza pentru aceasta utilizare a observarii stiinfice a copilului mic pentru psihanaliza sustin ca in felul acesta avem acces la zona non-verbala (pana la 12 luni) pe care o putem recunoaste mai usor cand apar in timpul unei psihanalize.

Pe baza acestor surse Freud a ajuns la doua **concluzii:**

a) La om ***obiectul sexual este contingent sau intamplator***. „Initial instinctul sexual este independent de obiectul sau si nu isi datoreaza aparitia stimulilor veniti de la obiect” = prin natura sa instinctul sexual nu este legat in mod necesar de un anumit obiect, nu este legat in mod natural, sexual, de partenerul de sex opus. Acest fapt este demonstrat de utilizarea mai multor obiecte de provenienta sexuala de la propriul corp la partenerul de acelasi sex sau chiar de utilizarea drept obiect sexual a unor fiinte apartinand altor specii (doar in cazul zoofiliei). Pentru sexologia epocii apelul la alte obiecte sexuale decat partenerul de sex opus erau considerate semne de degenerescenta. Freud a demonstrat ca in mod natural

nu conteaza obiectul sexual atat de mult. Din punct de vedere istoric exista mari deosebiri intre antici si lumea moderna in ceea ce priveste obiectul sexualitatii. In timp ce anticii puneau accentul pe instinct si satisfacerea acestuia indiferent de obiect, modernii pun accentul pe obiect si pe importanta iubirii heterosexuale si a reproducerii.

b) Contrar opiniei comune care sustine ca instinctul sexual este monolitic, unitar, Freud ajunge la concluzia ca ***instinctul sexual este ceva compus din mai multe elemente dintre care unele se pot autonomiza si inlocui intreg***ul (perversiunile sexuale = aspecte ale sexualitatii infantile ramase in stadiul de dezvoltare infantila). Pervesiunile sexuale sunt eleiberate datorita psihanalizei de anatema de a fi degenerescente organice care era pusa de stiinta vremii devenind simple fixatii la modalitati infantile de a obtine placerea.

Teoriile infantile despre sexualitate

Oricat ar parea de ciudat copiii au propriile teorii despre sexualitate ceea ce arata mai multe lucruri:
a) sexualitatea ii intereseaza;
b) in aceste teorii despre sexualitate emise de copii regasim anumite dimensiuni ale dezvoltarii sexuale a copilului in sensul ca in aceste cercetari pe care le face copilul intelege viata sexuala din perspectiva propriului nivel de dezvoltare.

Exista doua *probleme care il preocupa pe copil la varste mici:*

1. diferenta anatomica dintre sexe;
2. de unde vin copii? -> aparitia unui frate/surori schimba configuratia afectiva familiala si copilul existent intampina cu ostilitate si dificultate venirea celui nou si incearca sa-l inlature.

Teorii sexuale infantile

1.Una dintre teoriile acestea prezinta conceptia ca avand un ***caracter alimentar***. Actul conceptiei se produce ca in basme (imparateasa mananca un aliment si ramane insarcinata). O data realizata conceptia copilul ramane in burta mamei si se naste prin ombilic sau operatie.
2.*Teoria sadica asupra coitului*. Aceasta teorie poarta amprenta stadiului sadic anal al dezvoltarii sexualitatii infantile. Observarea accidentala a actului sexual al parintilor il determina pe copil sa conceapa actul sexual ca pe un act de violenta, ceva in care partea mai puternica o supune pe cea mai fragila.
3.*Copii neaga diferenta anatomica dintre sexe* (la 3 ani). Sfinxul (produs cultural) ar fi si el expresia unei astfel de gandiri (intruneste atat atributele feminine cat si pe cele masculine). [Toate aceste teorii pot fi regasite in carti despre psihologia basmului].

<u>Implicatii antropologice ale teoriei despre sexualitatea infantila</u>

Psihanaliza poate fi considerata in fond o psihologie genetica, dar spre deosebire de aceasta (practicata de Jean Piaget) care se ocupa de dezvoltarea intelectuala in ontogeneza, psihanaliza ca ***psihologie genetica se ocupa de socializarea instinctelor in ontogeneza in special de socializarea instinctului sexual.***
Principala ***concluzie a psihanalizei ca psihologie generala*** este ca in mod natural si deci la inceputul vietii, ***omul este o fiinta supusa principiului placerii*** si in aceasta masura ca fiinta hedonica in mod originar omul este o fiinta egoista.
Freud afirma ca dpdv al instinctului sexual omul devine altruist abia la pubertate cand zonele erogene orientate spre reproducere isi subordoneaza toate celelalte zone erogene.
Daca omul este orientat spre obtinerea neconditionata a placerii si in egala masura o fiinta egoista, atunci intre natura omului si cultura exista o contradictie, o ruptura, pentru ca tot ceea ce achizitionam din partea culturii se suprapune peste o natura ostila a culturii (trebuie sa oprime natura din om). => conform conceptiei secolului XIX, la Freud exista o ***pozitie ireductibila dintre natura si cultura***. Tot ceea ce este social, cultural in om, se dobandeste datorita interactiunilor familiale in urma carora copilul interiorizeaza normele culturale.
Trecerea de la natura la cultura este posibila datorita ***particularitatii instinctului sexual de a fi plastic***. Spre deosebire de celelalte instincte, instinctul sexual accepta amanarea uneori indefinita a satisfactiei si accepta deasemea numeroase obiecte de substitutie. Aceasta plasticizare face posibila subminarea libidoului adica utilizarea energiilor instinctului sexual pentru alte scopuri decat cele naturale, respectiv pentru scopuri inalt valorizate cultural.

Subminarea: *schimbarea scopului tendintei sexuale, inlocuirea acestuia cu un scop cultural nu conduce la diminuarea fortei respectivei tendinte, ea ramane la fel de puternica.*
Subminarea vizeaza in special energia tendintelor sexuale care nu au fost integrate in tabloul definitiv al sexualitatii. Subminarea se face in general pe seama tendintelor perverse.
Freud este unul dintre cei mai importanti critici ai culturii din secolul XX si alaturi de Nietzsche trece drept critic al culturii.
Acuzatiile pe care le aduce Freud culturii se bazeaza pe experienta lui clinica: pe constarea ca represiunea culturala la limita imbolnaveste adica produce nevroza in proportii de masa. Freud considera nevroza ca o cale de integrare in cultura, nevrozele fiind persoane care raman suspendate intre natura si cultura nereusind sa asimileze complet cerintele culturale.

Trecerea de la natura la cultura impune importante modificari principiului placerii, respectiv daca principiul placerii presupune satisfacerea imediata ***principiul realitatii caracteristic culturii presupune amanarea satisfacerii.***
In al doilea rand trecerea de la principiul placerii la principiul realitatii presupune trecerea de la bucurie si joc la durere adica la munca, presupune inlocuirea receptivitatii cu productivitatea, lipsa refularii va fi inlocuita cu securitatea psihica.
Dpdv istoric aceasta trecere de la natura la cultura este impusa omului de necesitate, trecere la care contribuie si erosul in sensul ca necesitatea naturala –lipsa resurselor- impune omului asocierea cu alti oameni, in felul acesta lupta e mai usoara iar erosul asigura coerenta grupului datorita legaturii dintre barbati si femei si copilul lor.
Aceasta evolutie spre cultura care a fost menita sa-i usureze viata omului s-a realizat pe seama erosului, respectiv cultura are la baza sublimarea energiilor instinctului sexual ceea ce face ca dincolo de aceasta limita aceasta sublimare sa devina reprimare a instinctului sexual.
Freud desi scoate in evidenta efecte negative ale culturii nu intrevede nici o solutie, el considera ca acesta este pretul pe care trebuie sa il platim pentru confortul pe care ni-l ofera cultura.
Herbert Marcusse in lucrarea **„Eros si civilizatie”** : acest conformism al lui Freud trebuie explicat prin aceea ca intemeietorul psihanalizei nu avea o perspectiva istorica, el considera ca viata sociala este data o data pentru totdeauna la fel ca si celelalte conditii naturale ale omului.
De fapt, Freud a confundat una dintre formele istorice ale principiului realitatii cu insasi principiul realitatii adica a considerat ca principiul randamentului este de fapt principiul realitatii.
Principiul randamentului caracteristic pentru epoca moderna presupunea penuria si pe de alta parte impartirea inechitabila a penuriei.
Dpdv al satisfactiei instinctuale aceste doua principii inseamna ca intreaga existenta a omului se consuma pentru a-si asigura supravietuirea => ***cea mai mare parte a instinctelor este reprimata si indreptata spre munca.***
Daca principiul randamentului este doar una din formele principiului realitatii atunci exista posibilitatea sa gandim si o alta forma neregresiva a principiului realitatii. Premisele acestui nou principiu al realitatii sunt inregistrate de Marcusse in 1950 –premisele societatii de consum care autorizeaza sa gandim un alt principiu al realitatii.

<u>Principii ale realitatii –Marcusse</u>

1. ***Societatea de consum rezolva problema penuriei***; societatea de consum este caracterizata de o abundenta de bunuri de consum si cerintele societatii de consum se bazeaza pe satisfacerea nevoilor umane.
2. ***Reducerea timpului de munca***, cresterea timpului liber si tendinta de inversare a raportului dintre timpul de munca si timpul liber in favoarea timpului liber. => risca sa bulverseze sistemele de valori traditionale.
3. ***Patrunderea sexualitatii in sfere alta data interzise pentru sexualitate***. <u>**ex:**</u> patrunderea sexualitatii in economie, politica, publicitate.

Solutia pe care o propune ***Marcusse*** este ***apelul la Inconstient*** ca model pentru a gandi un nou principiu neregresiv al realitatii pentru ca in inconstient s-a pastrat principiul placerii si libertatea care ii este asociata. Prin urmare accesul la inconstient asigurat de psihanaliza are un efect binefacator atat pentru individ cat si pentru societate.
Una din modificarile pe care le gasim in inconstient este ***trecerea de la sexualitate la eros***. Societatea moderna bazata principiul randamentului accepta doar sexualitatea genitala orientata spre reproducere => pandantul pentru omul care munceste. Accesul la inconstient ne ajuta sa accedem la surse de placere pe care umanitatea le-a pierdut datorita sublimarii excesive, ne ajuta sa recuperam acele surse de placere care tin de sexualitatea infantila.

In felul acesta intregul corp al omului devine sursa de placere si nu doar o forma a sa. La baza revolutiei sexuale din occident se afla aceste idei care pot fi reduse la principiile sexualitatii infantile.